

Л. М. Архипова

Запорізький обласний краєзнавчий музей

ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ Засн. 1921 у Запоріжжі з ініціативи чл.-кор. ВУАН *Я. Новицького*, який став його першим директором. Саме він був одним з перших, хто вдався до ґрунтов. краєзнав. вивчення Пд. України. Після смерті 1925 свого фундатора музей поступово занепадав, переїжджаючи з місця на місце. 1931 об'єднаний з музеєм історії Дніпробуду (до арешту 1937 дир. був *М. Філянський*). 1939 отримав статус обл. краєзнавчого. Під час 2-ї світової війни та нім.-фашист. окупації Запоріжжя переважну частину експонатів втрачено (з довоєн. колекції збереглися лише дві гармати 18 ст.). 1944 музей відтворено у м. Мелітополь Запоріз. обл. 1948 експозиції знову перенесено до Запоріжжя. Від 1978 – у колиш. будівлі Олександрів. земської управи (1913, пам'ятка архітектури нац. значення). Нині З. о. к. м. є знач. наук. і культур. осередком. У його фондах – понад 100 тис. од. зберігання. Є постійно діюча виставка «Геологічна історія [Запорізької області](#)». У 4-х залах археології, які висвітлюють історію від найдавніших часів (понад 140 тис. р. тому) до 15 ст., – понад 4,3 тис. експонатів. Там представлені знаряддя праці епохи раннього палеоліту з кременю та кістки, пам'ятки доби бронзи та скіф. часу, черняхів. культури, сармат. прикраси. Експозиція «Запорізький край у період 15–18 ст.» розкриває зародження та функціонування запороз. козацтва. В експозиції «Край наприкінці 18 – у 1-й пол. 19 ст.» представлений період заселення краю та формування багатонац. складу населення. У З. о. к. м. – значні колекції укр. одягу, побут. речей, монет, папер. грошей, стародруків, холод. і вогнепал. зброї. В окремі виставк. залі – «Нестор Махно та його час» – представлено найповніше зібрання документів і фотоматеріалів, присвячених Н. Махну. У 3-х залах розміщено експозицію «Запорізька область у роки Другої світової війни». У З. о. к. м. створ. діорами «Цілинний степ», «Кам'яні могили», «Коса Обитічна», «Старобердянське лісництво». Від 1991 спільно із Запоріз. університетом музей видає археол. щоріч. «Древности Степного Причерноморья и Крыма», від 2001 – наук.-теор. щоріч. «Музейний

вісник». Директор – *Г. Шаповалов* (1976–96 та від 1998).

Бібліографічний опис:

Запорізький обласний краєзнавчий музей / Л. М. Архипова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-15452>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).